

A. τὸ Ἀδαντον τὸ μέλαν, ποικ. τὸ τοῦ Οὐργιλλίου, *A.* *Adiantum nigrum* L. β. *Virgīlii* Bory. 2.

Ἀσπίδιον ἢ Λογχίτις, *Aspidium Lonchitis* (L. sub *Polypodio*) 2.

A. τὸ Ἀκαρθωτόν, *A.* *aculeatum* (L. eup *Polypodio*) 2.

Νεφρόδιον Ἀφροδίτις, *Nephrodium Filix mas* (L. sub *Polypodio*) 2.

N. τὸ σκληροφυές, *N.* *rigidum* (Sw. sub *Aspidio*). 2.

Κυστόπτερις ἢ εὐθραυστος, ποικ. ἢ λεπτοσχιδής, *Cystopteris fragilis* (L.) β. *tenuisecta* Boiss. C. *Taygetensis* Heldr.) 2—3.

Καὶ ταῦτά εἰσι τὰ Φανερόγαμα τε καὶ Κρυπτόγαμα Ἀγγειοφόρα φυτά, ὅσα μνημονεύονται ἢ παρατηρήθησαν μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν βοτανικῶν ὡς αὐτοφυῆ ἐν ταῖς ὄρειναῖς ζώναις τοῦ Παρνασσοῦ. Ὑπολείπονται δ' ἐτι τὰ σχεδὸν ὅλως ἄγνώστα Κυτταρώδη Κρυπτόγαμα φυτά (ἴτοι τὰ Βρύα, αἱ Λειχήνες, τὰ Φύκη καὶ οἱ Μόκητες), ἐπέχοντα εὐρὺ θέμα παρατηρήσεων τοῖς φυτολόγοις τοῦ μέλλοντος.

Κατὰ Μάρτιον 1890.

Θ. Δὲ Χελδράχ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἐκθεσις, ἣν τὸ τμήμα τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου Παρνασσοῦ διοργάνωσεν, ἠνέωξε τὰς πύλας τῆς τὴν 8 Ἀπριλίου καὶ ἐκλείσεν αὐτὰς τὴν 4 Μαΐου. Πολλοὶ ἐπισκεφθῆσαν αὐτήν, ἐν οἷς ἡ Δ. Β. Υ. ὁ Διάδοχος μετὰ τῆς προκηπίσεως Σοφίας καὶ οἱ βασιλόπαιδες Γεώργιος καὶ Νικόλαος. Ἐδῶκε δὲ καλλιτεχνικὴν κίνησιν καὶ ζωὴν ἐπὶ τὸσάυτας ἡμέρας εἰς τὰς Ἀθήνας. Διὰ τοὺς μὴ ἐπισκεφθέντας αὐτήν γράφομεν ὀλίγας σημειώσεις.

Δὲ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῶ στεφθέντα μὲ χρυσοῦν μετάλλιον. Τὰ σκαριφήματα ἐν πρώτοις τοῦ κ. Γυζι. Ὁ κ. Ν. Γυζις εἶναι πασίγνωστος. Τὰ ἔργα, ἅτινα ἤδη ἐκθέται, εἶνε τὰ προσχεδιάσματα, αἱ πρῶται συλλήψεις τῶν πινάκων, οὓς βραδύτερον ἐξετέλεσε καὶ ἐπώλησε. Τὰ τοιαῦτα στιγμιαῖα, ἐν ᾧρα ἐνθουσιασμοῦ συλλαμβανόμενα καλλιτεχνήματα ὀνομάζονται παρὰ τοῖς Γάλλοις *esquisses*, παρὰ δὲ τοῖς Γερμανοῖς *skizzen*, ἡμεῖς δὲ ἀπεδώκαμεν τὴν λέξιν διὰ τῆς ἀντιστοίχου ἀρχαίας ἐλληνικῆς σκαριφήματα. Αἱ ἀπόκρεω μετὰξὺ αὐτῶν ἐξέχουσι διὰ τὸ θαυμάσιον τοῦ φωτισμοῦ καὶ τὴν ζωηρότητα τῆς παραστάσεως. Κάτωθεν ἀνήρτηται τὸ παρὰ τὴν ἐστίαν, ὅπερ ἐνθυμίζει τὰ μικρὰ τοῦ Ρέμβραντ ἐλαιογραφήματα. Ὁλὴ ἡ τέχνη αὐτοῦ ἐγκεῖται ἐν τῇ φωτιστικῇ. Ἡ οἰκογένεια συνωθεῖται ὁλόκληρος

περί τὸ πῦρ ἐν χειμερινῇ ὥρᾳ καὶ ἀκροᾷται τῆς διηγήσεως τῆς καλῆς μάμμης. Εἰκὼν εἰλημμένη ἐκ τοῦ πραγματικοῦ, ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, μὲ ὅλα τὰ λεπτὰ αἰσθήματα καὶ τὴν τρυφερότητα τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, κάλλιστον δείγμα τοῦ εἶδους *genre*, ὅπερ ἑλληνιστὶ ἴσως μόγον διὰ τοῦ ἠθογραφία θὰ ἠδυνάμεθα νὰ μεταφράσωμεν. Ἡ «τέχνη καὶ τὰ πνεύματα αὐτῆς εἰς συναγωνισμόν προκλυῖσα» εἶνε ὁ μέγιστος τῶν πινάκων, οὗς ἐξετέλεσέ ποτε ὁ Γύζης, ὑπὲρ τὰ δύο μέτρα ὕψους. Ἐν τῇ ἐκθέσει ἀνῆρτηται μόνον τὸ σκαρίφημα τῆς συνθέσεως ταύτης. Ἀλλὰ μὴ τὸ περιφρονῇτε! Εἶνε πολλῶ καλλίτερον καὶ τεχνικώτερον τοῦ μεγάλου ἐξείργασμένου πίνακος, τοῦτο δὲ εἶνε ἡ γενικὴ κρίσις τῶν εἰδότην· ἡ ἰσχὺς τοῦ ταλάντου τοῦ Γύζη εἶνε εἰς τὰ σκαριφήματα. Συνθέτει ταχέως, τὰ δὲ *skizzen* αὐτοῦ εἶνε περιζήτητα. Τὸ περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος ἔχει καὶ λαμπρὰν ἀλληγορίαν. Τὰ πνεύματα διαγωνίζονται· ὅσα ἔχουσιν ἰσχυρὰς πτέρυγας ἀνέρχονται εἰς δυσθεώρατα ὕψη, τὰ ἄλλα, ἅτινα ἔχουσιν ἀνισχύρους μένουσιν εἰς τὸ μέσον, ἐν δέ, ὅπερ ἠθέλησε νὰ πετάξῃ μὲ ξένα πτερὰ, μόλις φθάνει εἰς ἀρκετὸν ὕψος, τὰ πτερὰ ἐκσπῶνται καὶ τὸ δύστηνον πνεῦμα κρημνίζεται κατακέφαλα χαμαί. Ὡραία σύνθεσις εἶνε καὶ ἡ «Νύμφη μετὰ Ἐρωτος παίζουσα», ὅπερ ἔχει ἔξοχον χρωματιστικὴν ἁρμονίαν, μίαν σπανίαν θερμότητα εἰς τὸ χρῶμα, ἣτις ἐνθυμίζει τοῦ Μάκαρτ τὸν χρωστῆρα. Αἱ «κουλοῦραί» του εἶνε ὡς ἐπιτράπεζον λίαν ἐπιτυχῆς τελειότης ἀντικειμένων ἀψύχων.

Με χρυσοῦν μετάλλιον ἐδραβεύθησαν καὶ τὰ ὑδατογραφήματα τοῦ κ. Γιαλλινᾶ. Εἶνε κερκυραῖος καὶ δὲν ἦτο δυνατόν παρ' ἐκεῖθεν ἐκ τῶν γραφικῶν τοπείων τῆς ὠραιότητος τῶν ἐπτὰ νήσων τοῦ Ἰονίου νὰ ἐξέλθῃ ὁ ἄριστος οὗτος ὑδατογράφος. Τὰ ἔργα του ἔχουσι τοιαύτην τόλμην, τοσοῦτον ἀγέρωχον καὶ ἀτίθασσον ὕψος, ὥστε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς κινουσι τὸν θαυμασμόν. Πολλὰχοῦ τὸ σχέδιον σκαλεῖται, παρακτρέπεται, ὁ χρωματισμὸς πολλάκις εἶνε ὑπερβολικὸς, ἡ ἁρμονία ἐζητημένη, αἱ ἀντιθέσεις πυκναί, ἀλλὰ οὐδαμοῦ θὰ ἀπαιτήσητε δειλίαν χρωστῆρος, ἀδαημοσύνην τεχνικὴν. Πανταχοῦ τὸν ἀντίον θριαμβεῖ ἡ ζωὴ, ἣν μυριοτρόπως ἀποδίδει ὁ χρωστήρ του. Ὁ χρωματισμὸς ἰδίως καταφαίνεται πλησιφαῆς ἐν τοῖς δύο ἰσπανικοῖς τοῦ τοπείου τῇ «Γρανάδᾳ» καὶ τῇ «Τολέδῳ». Ποία ἄλλη χώρα δύναται νὰ παράσχῃ παρομοίαν ποικιλίαν καὶ δύναμιν χρωματισμοῦ παρὰ τὴν Ἰσπανίαν; Ἐκεῖ ἡ φύσις ἐπέστρωσε τὸν πλουσιώτατον τάπητα ἐκ τῆς θαυμασίας αὐτῆς Ἰριδος. Ἡ «Κάρμεν» εἶνε ἐπίσης ὠραία. Μὲ τὸ γαρύφαλον εἰς τὸ στόμα εἴλκυεν ἅπληστα τὰ βλέμματα τῶν νεαρῶν φιλοτέχνων. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀφιλότεχνοι ἐνησμενίζοντο νὰ βλέπουν τοὺς δύο μαύρους ἐκείνους ζωηροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἰσπανίδος, οἵτινες ἀνεπόλουν ὅλην τὴν μεθυστικὴν καὶ θάλαττικὴν μουσικὴν τοῦ Βιζέ. Τὸ ὠραιότατον τῶν ἔργων του εἶνε ἡ «Δείλη τῆς Κερκύρας» διὰ τὸ ἥρε-

μον καὶ ἁρμονικὸν ὥς καὶ διὰ τὸ ἀσάλευτον τοῦ σχεδίου. Ὁ Γιαλλινῆς ἐκτὸς τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου ἔδρεψε καὶ πολλὰ . . . χαρτονομίσματα. Ἐξ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐπωλήθησαν εἰς πολὺ καλὰς τιμὰς.

Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ ὁ Ευδιᾶς ὁ τρίτος ἀξιωθείς χρυσοῦ μεταλλίου διὰ τὰς προσωπογραφίας. Αἱ προσωπογραφίαι αὐτοῦ ἔχουσιν τι ἐκ τῆς γραφικῆς τῶν ἀρχαίων τεχνιτῶν, οὗς φαίνεται μιμούμενος ἐν τῇ φωτοσκιάσει. Ἡ καλλίστη ἀπασῶν εἶνε ἡ τοῦ πρώην Κερκύρας κ. Ἀντωνίου Χαριάτου, ἐξεργασμένη μέχρι τῶν τριχῶν τοῦ πώγωνος, ἥρεμος, γλυκεῖα καὶ ἐκφραστικὴ φυσιογνωμία καὶ ἡ ἐνδυμασία ἀκόμη μετὰ τέχνης πολλῆς κεκχλιτεχνημένη.

Ἀργυρᾷ μετάλλια εἰς προσωπογραφίας ἔλαβον οἱ κ. κ. Ι. Οἰκονόμου καὶ Μ. Σιγάλας. Ὁ πρῶτος εἶχε προσωπογραφίαν ἀνδρὸς πλέον προτομῆς μὲ τὰς χεῖρας συμπεπλεγμένας πρὸ τοῦ σώματος. Ἡ εἰκὼν αὕτη διεκρίνετο διὰ τὸ ἀκριβὲς σχέδιον ὥς καὶ διὰ τὸ ἐπιμελελημένον τῆς ὅλης ἐργασίας. Ἐκαστον φῶς, ἐκάστη σκιά εἰς τὸν τόπον του. Σπουδὴ ἀξία λόγου τῶν ἐνδυμάτων καὶ ὠραία τῶν χειρῶν ἐξεργασία. Ὁ κ. Οἰκονόμου δύναται νὰ βυθίσῃ θαρρύντως ἐν τῇ προσωπογραφίᾳ, ὅταν ἔχῃ ὡς θεμέλιον τοιοῦτον τεχνικὸν οἶον τὸ ὑπ' ἀριθ. 37 ἔργον. Τὸ ἐπιτράπεζόν του ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ εἶνε εὐστοχος ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἀντιγραφῆ. Τὰ ὠραῖά του δὲ κυδῶνια ἀποδεικνύουσιν ὅτι βλέπει τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δεύτερος ἔχει σειρὰν ὅλην προσωπογραφιῶν ἀριθ. 8, 11, 12, 14, 27. Πάνταχοῦ παρατηρεῖ τις καλὸν σχέδιον, φυσιογνωμίαν καὶ ἀπλοῦν χρωματισμόν. Πράγματι ὁ Σιγάλας προετοιμάζει λαμπρά. Μὲ ὀλίγας τοῦ χρωστῆρος ἐπὶ τῆς ὀθόνης ἐπαφὰς καὶ σᾶς παρουσιάζει προητοιμασμένην τὴν προσωπογραφίαν. Τοῦτο δὲν εἶνε εὐκόλον. «Ἀρχὴ ἡμισυ παντός». Ἐν τῇ ζωγραφικῇ δὲ ὅπως σχεδιασθῇ καὶ προετοιμασθῇ, ὡς λέγουσιν οἱ ζωγράφοι, σύνθεσις τις ἢ ἐν ἀπλοῦν πρόσωπον ἐντὸς τῆς ὀθόνης ἀπαιτεῖται μεγίστη ἱκανότης, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ ἡμισυ τῆς ἐπιτυχίας. Ἐὰν ὁ κ. Σιγάλας εἶχε καὶ τὸ ἕτερον ἡμισυ θὰ ἦτο τέλειος. Ἀλλὰ διὰ τὸ ἕτερον ἡμισυ ἀνάγκη νὰ τελειοποιηθῇ τις ἐν τῇ ἐσπερίᾳ. Ὁ δὲ κ. Σιγάλας στερούμενος τῶν μέσων μένει οὕτω πως ἡμισυς καλλιτέχνης. Τόσοι πλούσιοι, τόσοι ὁμογενεῖς δὲν θὰ φανῶσι γενναϊότεροι διὰ τὴν Τέχνην;

Τέταρτος ἔλαβε χρυσοῦν μετάλλιον ὁ κ. Ἀλέξαν. Φιλαδελφεύς. Τὸ ἔλαβε διὰ τὰς σύνθέσεις, ἐξ ὧν ἡ μείζων εἶναι τὸ «συσσίτιον», σκηνὴ ἐπίχαρις καὶ φαεινὰ ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ βίου. Τὴν κρίσιν περὶ ταύτης μεταφέρω ἐκ τοῦ «Spectateur d'Orient» τῆς 13 Ἀπριλίου 1890: «Ἀς μνημονεύσωμεν ἤδη τοῦ «συσσιτίου» τοῦ κ. Ἀλεξάν. Φιλαδελφείως. Ἡ ὀθόνη αὕτη εἶνε ἔργον πλήρης ζωῆς καὶ φαειρότητος, ἡ ἀληθὴς στρατιωτικὴ ζωή. Ἐν τινὶ καπηλείᾳ παρίστανται τρώγοντες μετὰ μεγίστης ὀρέξεως περὶ τοὺς εἴκοσι στρατιῶται. Δύο κύνες ἰσχυροὶ καὶ ὀστεώδεις πε-

ριφέρονται περίξ με τὴν μπαίαν φεῦ! ἐλπίδα νὰ ἀπολαύσῃ κανὲν ψυχίον ἐκ τοῦ δείπνου, ἀλλὰ φθάνει νὰ ρίψῃτε ἐν βλέμμα εἰς τοὺς τρώγοντας στρατιώτας, ὅπως κατανοήσῃτε ὅτι καθ' ὃν τρόπον τρώγουσιν ὀλίγη ἐλπίς ὑπάρχει καὶ ὁστοῦν καὶ νὰ ὑπελειθῇ. Ὁ πίναξ οὗτος ἐσχεδίασθη κατὰ τὸν τρόπον τῆς σχολῆς τοῦ ὑπαίθρου (du plein air) μετὰ μαγίστην εὐχέρειαν ἐν τῷ χειρισμῷ τοῦ χρωστῆρος. Ὁ κ. Φιλαδελφεὺς ἔκαμε μακρὰς σπουδὰς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Μονάχου. Τοῦ ἰδίου καλλιτέχνου ἔχομεν ἀκόμη σειρὰν ὅλην σκαριφημάτων καὶ σπουδῶν, ὅπου καταδείκνυται τάλαντον ἀξιοσημείωτον καὶ μία ἐπίπονος σπουδὴ τῆς φύσεως.

Ταῦτα ἐκ τοῦ Spectateur d'Orient. Καὶ ὁ ἐλληνικὸς τύπος λίαν καλακευτικῶς ἐξεφράσθη περὶ τῶν ἔργων τοῦ κ. Φιλαδελφεῶς. Ἀλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς ἰσχυρὸν τάλαντον λίαν ἐκπεφρασμένου τύπου εἰς τὰς σπουδὰς τοῦ κ. Γ. Ροίλου νεαροῦ ζωγράφου σπουδάζοντος εἰσέτι ἐν Παρισίῳ. Αἱ σπουδαί του ἀρκοῦσι νὰ καταδείξωσι τὴν ἰσχυρὰν ἰδιοφυίαν καὶ τὴν δαιμονίαν, ἅνευ ὑπερβολῆς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, δύνανται μεθ' ἧς χρεῖται τῇ χρωστῇ. Ἐὰν βαδίσῃ μετ' ἴσης ταχύτητος ὡς μέχρι τοῦδε, ἡ Ἑλλάς ἐν τῷ Γεωργίῳ Ροίλῳ θὰ ἀποκτήσῃ τὸν μέγαν ἀληθῶς καὶ ἐθνικὸν ζωγράφον τῆς. Διότι οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐξ ὅλων τῶν διαπρεψάντων ἐλλήνων καλλιτεχνῶν δύναται νὰ ἀποκληθῇ μέγας. Ὁ Ρύζης εἶναι θαυμάσιος εἰς τὰς συνθέσεις του, ἀλλὰ χωλαίνει ὀλίγον εἰς τὰς μεγάλας γραμμὰς τοῦ σχεδίου, ὁ Λύτρας συνθέτει καὶ σχεδιάζει, ἀλλὰ δὲν κατάρθεσε νὰ διαπλάσῃ, ἴσως ἕνεκα τῶν περιστάσεων, κόσμον ἴδιον, αὐτοτελῆ, μετὰ χαρακτῆρα ἰδιαίτερον, μετὰ γραμμὰς ἰδίας, αἵτινες νὰ φέρωσιν εἰς τὰ χεῖλη παντὸς θεατοῦ τὰς λέξεις: αἶδου ὁ Λύτρας, εἶνε γραμμὴ του! Ἐπίσης ὁ Ἰακωβίδης. Καλὸς χρωματιστής, ἄριστος σχεδιαστής, ἀλλ' ἀπτέρυγος. Ἄνευ πτερύγων δὲν γίνεται τις μέγας. Εἰς διδάσκαλος δὲν γίνεται ποτὲ Ἑρρῖκος Χάινε, οὔτε εἰς καλλιγράφος Ἀλφόνσος Δωδέ. Χωρὶς νὰ ἀδικήσωμεν τὸν Ἰακωβίδην, ὅστις εἶνε ἄριστος ζωγράφος, δυνάμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι στερεῖται φαντασίας. Ὀλίγοι ζωγράφοι συνοῦσιν ὅλας τὰς ἀρετάς, καὶ σχέδιον καὶ χρῶμα καὶ φαντασίαν καὶ πνεῦμα διὰ τοῦτο ὀλίγοι εἶνε καὶ οἱ μεγάλοι. Ἀς ἐπανέλθωμεν ἐν τούτοις εἰς τὴν Ἐκθεσιν.

Ὁ κ. Β. Κοντόπουλος ἔλαβε ἀργυροῦν μετάλλιον διὰ τὰ ἐπιγράμματα αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ «Διάδοχος» του δὲν ἀρέσκει εἰς ὅλους, ἀλλ' οὐδεὶς θὰ εὕρῃ νὰ ψέξῃ τι εἰς τὰς καλὰς του ὁπώρας, τὰ δροσερά του σταφύλια, τοὺς κρεμαμένους του λαγωούς καὶ τὰ νωπὰ μῆλα. Εἶνε εἰδικότης δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν εἰς τὰ ἐπιγράμματα, δι' ὧν μεταφράζομεν τὸ παρὰ Γάλλοις nature-morte.

Καλὰς καὶ τεχνικωτάτας σπουδὰς ἔχει ὁ κ. Γ. Λεμπέσης ἐν Μονάχῳ τελειοποιηθεὶς καὶ ἐν τῇ τοῦ Λεύφτε σχολῇ βραβευθεὶς. Ἡ «Λουομένη»

του ἔχει συμφωνίαν ἔξοχον τόνων καὶ χρωμάτων. Ἡ «αὐλή» ἐπίσης εἶνε καλὸν μέρος φυσικῆς σπουδῆς. Ὀλίγον ἐὰν ἠδύνατο νὰ συνθέσῃ εὐκολώτερον θὰ ἀνεδεικνύετο. Ἡ σύνθεσις ταπεινώνει δυστυχῶς πολλὰ τάλαντα. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ κανεὶς χρώμα καὶ γραμμὰς καθὼς δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃτε λέξεις καὶ ἰδέες καλὰς. Ἀπαιτεῖται αἱ ἰδέαι νὰ ἐκφρασθῶσι, νὰ συντεθῶσι, νὰ ἀναλυθῶσι, νὰ συναρμολογηθῶσιν, ἄλλως φροῦδαί καὶ αὐταί, φροῦδα καὶ τὰ κάλλιστα λεξιλόγια! Ἀ! τὸ συνθέτειν εἶνε ἡ παραγωγή, εἶνε ἡ δαιμονία ἐκείνη μυστηριώδους δυνάμεις, ἥτις ὑπὸ τὸν χρωστήρα τοῦ Μάκαρτ παρῆγε τὰς θείας ἐκείνας μορφάς, τὰς ὑπερτάτας ἐκείνας συνθέσεις, αἵτινες ἐξεγείρουσι τὸν θαυμασμὸν σύμπαντος τοῦ κόσμου!

Ὡς σπουδὴ ἀξία λόγου εἶνε ὁ «Ἑβραῖος» τοῦ κ. Θ. Ἀντωνιάδου. Νέος μόλις πέρυσιν ἀποφοιτήσας τοῦ Πολυτεχνείου πρώτην φορὰν ἐκτίθησιν ἔργον ἰδίον δημοσίᾳ. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ «Ἑβραίου» δυνάμεθα μετὰ λίαν εὐέλπιδος βλέμματος νὰ προῖδωμεν τὸ μέλλον τοῦ νεαροῦ ζωγράφου. Ἡ κεφαλὴ τοῦ «Ἑβραίου» εἶνε ἀριστοτεχνικωτάτη. Τῆς κυρίας Ἀμνηραδάκη τὸ ἐπιτράπεζον εἶναι ἐπίσης μία τῶν καλῶν γραφῶν τῆς ἐκθέσεως, διὸ καὶ δικαίως ἔτυχε τοῦ χαλκοῦ μεταλλίου. Ἀλλ' ὡς ἐπιτράπεζον τὴν ἀρίστην εἰς τὸ εἶδος του θέσιν κατέχει τὸ τοῦ κ. Ν. Βώκου ζωγράφου ἐν Μονάχῳ διαμένοντος καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τινος γνωστοῦ καθισταμένου. Ὅλοι ἐθαύμασαν τὰ ὠραῖα καὶ δροσερὰ κεράσια καὶ τὰ ζωηρὰ μῆλα καὶ τὴν φιάλην καὶ τὸν λευκοκίτρινον πετεινόν. Ὅλοι ὅταν τὰ ἔβλεπον, ἔλεγον αἰδιστὶ νὰ μὴ ᾔνε ἀληθινὰ νὰ τὰ παραθέσω εἰς τὸ πρόγευμά μου! καὶ ἔλειχον τὰ χεῖλη των. Ὁ κ. Βώκος ἐν τούτοις ὡς ἀληθὴς καλλιτέχνης ξενοδόχος εἶχε κάτωθεν καὶ τὴν τιμὴν, ἀλλ' αὕτη φαίνεται κατεσιγαζεν ὅλας τὰς γαστριμαργικὰς ὀρέξεις τῶν πολλῶν φιλοτέχνων...

Τῆς κυρίας Σκούφου τὰ ἐπὶ μετάξης ἐλαιογραφημένα ἄνθη δεικνύουσιν ἐπιμέλειαν καὶ λεπτοφυῆ ἰδιοφυΐαν. Ἄς ἐξακολουθῇ ἐργαζομένη καὶ θὰ παρουσιάσῃ καὶ πρωτοτύπους συνθέσεις βραδύτερον. Ὁ κ. Μανούσος εἶνε εἰδικὸς ἀγιογράφος. Ἐσπούδασεν ἐν Ρωσίᾳ τὸν ἀρχαῖον τρόπον τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας δαπάναις τῆς Βασιλίσσης. Ὁ «ἁγ. Νικόλαος» εἶνε ἐπίχρυσον καλλιτέχνημα. Πολλὴ λεπτότης καὶ γνώσις ἀκριβοῆς ἐν τῇ τεχνικῇ ἐξεργασία. Ἀγιογραφίας ἐξέθηκε καὶ ὁ κ. Παπαδάκης. Εἶνε ἐπιμελῶς εἰργασμέναι καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν παράδοσιν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἡ ἀγιογραφία ἐν Ἑλλάδι διατελεῖ εἰσέτι ἐν ἀοριστίᾳ. Μόνον μία καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυΐα ἠδύνατο νὰ παράσχῃ αὐτῇ τὸν καλλιτεχνικὸν τύπον.

Ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ ὑπάρχει θαλασσογραφία τις τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ Μηχανικοῦ κ. Ι. Ὀρφανίδου. Εἶνε ἐκ τοῦ φυσικοῦ. Ἡ θάλασσα ἀρκετὰ γαληνιαία, τὰ κύματα ἥρεμα μὲ βαθὺν κυανοῦν χρωματισμὸν βαθμυθὸν ἐλαττούμενον καὶ πρὸς τὸν ὀρίζοντα λευκαινόμενον. Ἐν τῷ μέσῳ πλη-

εἰστίον πλέει τὸ πλοῖον. Ἡ κίνησις τῶν νεφῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ οἱ περὶ τὸ πλοῖον περιπεταννύμενοι λάροι δίδουσι ποίησιν εἰς τὴν ὅλην γραφήν. Τὸ μᾶλλον εὐχάριστον εἶνε ὅτι τὸν πίνακα τοῦτον ἐξετέλεσεν ἀξιωματικὸς τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἄς προχωρήσωμεν. Ἰδοὺ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ καὶ ἑτέρα θαλασσογραφία, ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ κ. Ε. Πούκα. Κίνησις, ζωηρότης χρωματισμοῦ· σχεδὸν αἰσθάνεσθε τὴν ποντίαν αὐραν. Αἱ ἀπομιμήσεις τῶν ἐμπαστῶν γραφῶν, τῶν γοβελινείων δηλ. ταπήτων τῆς κυρίας Σαρίτας P. Παγκαβῆ εἶναι ἄξιαι ἰδαιτέρως προσοχῆς. Μετεφράσαμεν ἐμπασταὶ γραφαὶ ἐκ τοῦ ὁμηρικοῦ «Ἐμπάσσω ἀέθλους» κεντῶ δηλ. εἰκόνας καὶ παραστάσεις ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος. Καὶ ἀπλῶς δὲ ἡ λέξις «παστός» σημαίνει ποικίλον τάπητα.

Ἐν τῇ ἐκθέσει ὑπῆρχον καὶ παλαιαὶ γραφαὶ ἰδίως αἱ παρὰ τοῦ κ. Καλλιδωκᾶ ἐκτεθεῖσαι, ἀλλὰ τούτων ἡ ἀναγραφὴ διαφεύγει ἐνταῦθα τὸν σκοπὸν τοῦ ἄρθρου καὶ παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ ὑφ' ἡμῶν διὰ μακρῶν ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 20 Ἀπριλίου τ. ε. γραφέντα.

Ἡ Γλυπτικὴ πενιχρότατα ἀντιπροσωπεύεται ἐν τῇ ἐκθέσει, τῶν πλείστων ἐλλήνων γλυπτῶν ἐπιμόνως ἀρνηθέντων τὴν συμμετοχὴν. Πρῶτος προθυμότετος ἀπέστειλε πλεῖστα ἀγαλμάτια ἀνάγλυφα καὶ ἀνάγλυπτα μετάλλια ἐκ Παρισίων ὁ ἐκεῖ ἀπὸ ἐτῶν τελειοποιούμενος καὶ ἤδη κατὰ μικρὸν γνωστὸς καθιστάμενος νεαρὸς γλύπτῃς κ. Λάζαρος Σῶχος μαθητῆς ἐνταῦθα μὲν τοῦ ἀποθανόντος Δρόση, ἐκεῖ δὲ νῦν τοῦ διαπρεποῦς γάλλου γλύπτου Mercier. Τὰ ἀνάγλυφα ὡς καὶ τὰ ἀγαλμάτια τοῦ κ. Σώχου ἔχουσι λεπτότητα οὐ τὴν τυχούσαν. Ἀπαντα διακρίνονται διὰ τὴν εὐγένειαν τῶν γραμμῶν, αἵτινες μαρτυροῦσι ἐνθουσιώδη τῶν ἀρχαίων προγονικῶν ἀριστοτεχνημάτων σπουδὴν. Ἐχομεν πλήρη πεποίθησιν ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἔργων τοῦ κ. Λαζ. Σώχου ἀρυόμενοι ταύτην ὅτι ἐν αὐτῷ θὰ ἔχῃ ἡ Ἑλλὰς τὸν κάλλιστον καὶ γονιμώτατον τῶν γλυπτῶν τῆς. Μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἐπιλαμβάνεται τῶν γλυπτικῶν σκαριφημάτων χράται δὲ τῇ γλυφίδι μετ' ἴσης εὐχερείας καὶ ταχύτητος ὡς τῷ χρωστῇρι ὁ φίλος τοῦ κ. Ροιλός. Ἄς ἐλπίσωμεν ἀπὸ τὴν εὐγενῆ ταύτην ξυνωρίδα ἡ νεοελληνικὴ τέχνη νὰ σταδιοδρομήσῃ μᾶλλον γενναίως καὶ νὰ ἐδηγῇ τὴν ἐθνικὴν τέχνην εἰς ἀληθῆ ὀρίζοντα καλλιτεχνικῆς μεγαλουργίας. Τοῦ κ. Παπαγιάννη ἡ «Βοσκοποῦλα» εἶνε χαριέστατον ἀγαλμάτιον ἰδίως ἡ ἀμφίεσις ἔχει πολὺ τὸ πρωτότυπον καὶ τὸ θελκτικόν. Νεωτεριστῆς κατὰ τοῦτο ὁ κ. Παπαγιάννης μεταξὺ τῶν ἐν Ἀθήναις γλυπτῶν πρῶτος ἐτόλμησε νὰ ἀπορρίψῃ τὸν αἰώνιον ἀρχαῖον πέπλον καὶ νὰ ἐνδύσῃ τὴν «βοσκοποῦλαν» του ὡς πράγματι ἐνδύονται αὐταί.

Τοιαύτη κατὰ τὰς κυριωτάτας γραμμὰς ἡ μικρὰ ἐκθεσις ἦν διωργά-
τομος ιγ', Μάιος

νωσε τὸ καλλιτεχνικὸν τμήμα τοῦ συλλόγου «Παρνασσού». Ἡ μικρὰ αὕτη ἐκθεσις εἶχεν εἰδικὸν προορισμὸν νὰ γνωρίσῃ τῷ κοινῷ κατὰ πρώτην φορὰν καλλιτεχνικὰ σκαριφήματα, ὅλας δηλ. ἐκείνας τὰς συνθέσεις, τὰς στιγμιαίας συλλήψεις, τὰ μικρὰ ἔργα, τὰς ἐν τῇ ἐξοχῇ ἢ ἐν ὥρᾳ σχολῆς ἢ ἐν στιγμῇ ἐνθουσιασμοῦ σπουδᾶς, τὰ καλλιτεχνικὰ ἀθύρματα, μεθ' ὧν πλουτοῦσι τὰ ἐργαστήριά των οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ γλύπται καὶ περὶ ὧν ἐλαχίστην ιδέαν ἔχει τὸ πολὺ τοῦ κοινοῦ. Αἱ ἐκθέσεις αὗται τῶν σκαριφημάτων, αἱ skizzen ausstellungen τῶν γερμανῶν εἶνε τρόπον τινὰ μύησις τις εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς καλλιτεχνικῆς ἐστίας, εἰς τὰ μύχια τῶν ἀδύτων τῆς τέχνης. Τὸ ἐλληνικὸν κοινὸν ἦτο ἐντελῶς ἀπροετοίμαστον διὰ τοιαῦτα ἔργα καὶ φυσικὸν ἦτο πολλοὶ μὴ ἐννοήσαντες πολλὰ τούτων ἀδίκως νὰ ψέγῃσι καὶ ἐπιρρίπτωσι μομφὰς κατὰ ἐκθεμάτων, ἀτινα κατὰ τοὺς εἰδότας εἶχον μεγάλην ἀξίαν. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότατον εἶνε ὅτι ἡ ἐκθεσις αὕτη μὲ ὅλην τὴν σμικρότητά της (σμικρὰ δὲ καὶ ἰσχυροτάτη καὶ ἀναιμική εἶνε καὶ ἡ ὅλη ἐλληνικὴ καλλιτεχνία) παρέσχεν ἀφορμὴν πολλῶν ἀγορῶν, καὶ πρωτοφανὲς διὰ καλλιτεχνικὴν ἐκθεσιν ἐν Ἑλλάδι γεγονὸς—ἐπαρουσίασεν ἐξ ἀγορασθέντων πινάκων ποσὸν ἐξιχνούμενον εἰς 6,000 δραχμάς.

Οἱ ἀριθμοί, λέγει ὁλος ὁ κόσμος, ὁμιλοῦσιν εὐγλωττότερον πάντων τῶν ἄλλων. Ἄς ἀφήσωμεν τὰς 6,000 νὰ κλείσωσι τὴν παροῦσαν μικρὰν ἐπιθεώρησιν ἐνὸς καλλιτέχνου ἄλλ' οὐχὶ καὶ τεχνοκρίτου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Μαΐου 1890.

Ἀλέξ. Φιλαδελφεύς.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΧΟΛΗ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

(1805—1824)

Καταλυθέντος τοῦ ἐνετικοῦ κράτους καὶ διωχθέντων ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Τουρκίας τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων ἀπὸ τῶν Ἰονίων νήσων, διὰ τῆς ἀπὸ 21 Μαρτίου 1800 συνθήκης ἰδρύθη ἡ Ἑπτανήσιος Πολιτεία, καὶ τὴν προστασίαν αὐτῆς ἀνέλαβεν ἡ Ῥωσσία.

Τὸ γεγονὸς ἐχαιρετίσθη ὡς ἡὼς τῆς ἐλληνικῆς ἐθνεγερσίας¹. Συνταχθέν-

¹ Ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' τῷ 1801 κατὰ τὴν ἐν τῇ μητροπόλει Κερκύρας δοξολογίαν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἑπτανησίου Πολιτείας λόγος ἐξεφωνήθη ὑπὸ τοῦ νομομαθοῦς Ἰακώβου Χαλκισπούλου Μαντζάρου. Ἐν δὲ τῇ ἀποφάσει τῆς Γερουσίας πρὸς δημοσίευσιν τοῦ λόγου ἐκδηλοῦται ἡ ὑπερτάτη εὐγνωμοσύνη τῆς Ἑπτανησίου Πολιτείας πρὸς τὸν ἐλευθερωτὴν αὐτῆς πρῶην αὐτοκράτορα Παῦλον, καὶ κηρύσσεται ὅτι ἡ λύπη τῆς Ῥωσσίας ἔσται ἀείποτε λύπη τῆς Ἑπτανήσου, ἐπίσης δὲ ἡ χαρὰ ἐκείνης χαρὰ τοῦ Ἑπτανησίου λαοῦ.